30/01/2020

Τα Ελληνικά γράμματα στη Βόρειο Ήπειρο

/ Ομογένεια

Του Γιώργου Γκοτζιά, για το Πρακτορείο ΟΡΘΟΔΟΞΙΑ

Καθώς διανύουμε την τρίτη δεκαετία του συνεχούς αγώνα για τον εκδημοκρατισμό της πρώην διδακτορικής Αλβανίας, πολλά είναι τα κείμενα και οι ποικίλες δημοσιεύσεις που αφορούν την Ορθοδοξία και τις πληγές που εκείνη υπέστη κατ' εκείνην τη σκοτεινή και αθεϊστική περίοδο. Εντούτοις, θεωρώ πως τα θέματα που αφορούν το Χριστό (σε σημείο μιας υποτυπώδης ταυτίσεως των μαρτύριών Του) και τους Βορειοηπειρώτες, είναι ανεξάντλητα.

Ενόσω διανύουμε (νοερά) τα διάφορα γεγονότα στην ιστορική ολότητα της Ηπείρου, εφιστούμε την προσοχή μας στο ρόλο της Εκκλησίας στα γράμματα των υπόδουλων Ελλήνων στην τότε επικράτειά της. Έτσι η έννοια της Ρωμιοσύνης, έχει πια συμπεριλάβει στη σύστασή της, χωρίς να γίνει εξαρχής αντιληπτό, τον

ατόφιο χριστιανισμό, όπως εκείνος μας παρουσιάζεται στο Μέγα Γεροντικό, στους μεγάλους Βυζαντινούς υμνογράφους και στα ιερά νάματα των Τριών Μεγίστων Φωστήρων της Ορθοδοξίας.

Θαρρώ πως όσοι απομονώνουν τα ελληνικά γράμματα από την ορθόδοξη συνέχειά τους, φαντάζουν ως ιχθύες εκτός της θαλάσσης. Η συμπόρευση αυτών των δύο, φέρει καρπούς και πρόοδο, έχοντας πάντα ως σκοπό την ηθική και πνευματική τελείωση των ανθρώπων.

Κι έπειτα, ενώ η Ελλάδα προχωρεί ως ένα σύγχρονο έθνος – κράτος, με αποκομμένα πολλά από τα μεγάλα εκπαιδευτικά της κέντρα, οι εκτός των ορίων ομογενείς της, έρχονται αντιμέτωποι με νέα δεδομένα. Αρκετά από τα ελληνικά τους σχολεία κλείνουν ή οδηγούνται στο μαρασμό, δάσκαλοι εκτοπίζονται, δολοφονούνται ή και απορροφώνται μέσα στην απαξίωση του θεάρεστου λειτουργήματος που μέχρι πρότινος ασκούσαν. Αν αναφερθούμε στον αριθμό των σχολίων μέχρι την εγγύτερη οθωμανοκρατία στην Ήπειρο, απαντάμε άνω των 500 ελληνικών ακμαίων ελληνικών ιδρυμάτων.

Κι όμως οι ιερείς μας που με παλικαρίσια καρδιά διέσωσαν επί Τουρκοκρατίας τα ιερά ελληνικά γράμματα, επαναπρωτοστατούν και κατά την κομμουνιστική δικτατορία στην Αλβανία και μέσα στα μοναστήρια τους, στήνουν εκ νέου κρυφά σχολειά. Μην ξεχνάμε επίσης και το γνωστό Σχολικό Ζήτημα των Βορειοηπειρωτών κατά τη διάρκεια της δεκαετίας του 1930. Επιπλέον η συμβολή των λαϊκών αγίων – δασκάλων μέσα στο χοτζικό καθεστώς, αφορά την εν κρυπτώ καταγραφή της ιεράς μας παράδοσης, τη διάσωση των δημοτικών ασμάτων, τη διατήρηση της πολυτονίας και την σταχυολόγηση αποφθεγμάτων όλων εκείνων που με θεία φλόγα, δημιουργούσαν λογοτεχνήματα για τον βασανισμένο ελληνισμό.

Μέσα σ’ όλους αυτούς, ας μου επιτραπεί να ξεχωρίσω έναν δραστήριο και πραγματικά ορθόδοξο Ελληνοδιδάσκαλο στην περιφέρεια του Αργυροκάστρου, τον Δημήτριο Παππά. Άοκνος, παθιασμένος με τον έργο των Τριών Ιεραρχών και δεινός ομιλητής της Καθαρεύουσας και της Νοελληνικής.

Στο πρόσωπό του θέλω να παρουσιάσω τη διαχρονική βορειοηπειρώτικη διανόηση μιας εποχής που χάρισε στο Γένος μας, πατριάρχες, ιδρυτές εκπαιδευτικών ιδρυμάτων και τόσων άλλων πνευματικών έργων. Μιας και βρίσκεται εν ζωή και συνεχίζει το έργο του, θα ήθελα να απευθυνθώ προς το πρόσωπό του με τον κάτωθι λόγο της βυζαντινολόγου Ελένης Γλύκατζη Αρβελέρ: “Ορθοδοξία και ελληνική γλώσσα, η βάσις του Νεοέλληνα”.

Τέτοια φωτεινά παραδείγματα, ας αποτελούν για όλους εμάς τους νεότερους,